

Ο δρόμος προς τη Δικαιοσύνη

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΡΟΣ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΟΜΟΤΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
κ. ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΑΛΕΞΙΑΔΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ Γ. ΠΙΤΣΕΛΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

2012

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΠΑΡΚΟΥΣ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ¹

Νέστωρ Ε. Κουράκης

*Καθηγητής Εγκληματολογίας και Σωφρονιστικής
της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών*

1. Αναμφίβολα, κορυφαίο χρονικό σημείο της όλης ποινικής διαδικασίας αποτελεί αυτό που αφορά την επιμέτρηση της ποινής. Ακόμη και η αρχική απόφαση περί ενοχής του κατηγορουμένου δεν είναι τόσο βαρύνουσα για τις τύχες του καταδικαζόμενου, όσο το είδος/ ύψος της ποινής του και κυρίως το εάν αυτός θα εγκλεισθεί ή όχι σε κατάσταση κράτησης. Επομένως, η επιμέτρηση της ποινής θα έπρεπε να αποτελεί κεντρικό αντικείμενο αναφοράς και συζήτησης των παραγόντων της ποινικής δίκης, η δε περί αυτής κρίση του Δικαστηρίου να είναι πλήρως αιτιολογημένη και να ελέγχεται με αυστηρό τρόπο από τον Άρειο Πάγο. Τούτο συνάγεται και από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, δυνάμει του οποίου: (α) «στην απόφαση [για τη δικαστική επιμέτρηση της ποινής] αναφέρονται ρητά οι λόγοι που δικαιολογούν την κρίση του δικαστηρίου για την ποινή που επέβαλε» (ά. 79§4 ΠΚ), (β) «μόνη η επανάληψη της διατύπωσης του νόμου δεν αρκεί για την αιτιολογία» (ά. 139 εδ. β' ΚΠΔ), και, τέλος, (γ) σύμφωνα με το ισχύον Σύνταγμα, «κάθε δικαστική απόφαση πρέπει να είναι ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένη», δηλ., κατά την έννοια των όρων αυτών, να έχει ειδικό, συγκεκριμένο χαρακτήρα και να είναι στέρα βασισμένη σε αποδείξεις ή επιχειρήματα (πρβλ. *Αργ. Καρρά*, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, Αθήνα/ Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2007³,

---

1. Επικαιροποιημένη μορφή μελέτης που αναπτύχθηκε προφορικά κατά το 10^ο Πα-νελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου (Αθήνα, 8 και 9 Δεκεμ-βρίου 2007) και πρωτοδημοσιεύθηκε στο περ. «Ποινικός Λόγος», 2007, σελ. 545-548. Αφιερώνεται στον εξαίρετο Συνάδελφο κ. Στέργιο Αλεξιάδη, ως δείγμα ιδιαίτερης τιμής και εγκάρδιων αισθημάτων.

αρ. 934 επ., σελ. 996 επ.), ενώ, κατά την ίδια συνταγματική διάταξη, «νόμος [που δεν εκδόθηκε έως τώρα] ορίζει τις έννομες συνέπειες και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβίασης του προηγούμενου εδαφίου» (93 §3 εδ. α' και β' Συντ.).

2. Ενώ όμως θα ανέμενε κανείς ότι οι σχετικές αποφάσεις των Δικαστηρίων για επιμέτρηση της ποινής θα συμμορφώνονταν πλήρως με τις επιταγές των προαναφερθεισών διατάξεων του νόμου και του Συντάγματος, ώστε να αποφεύγεται η ανομοιομορφία των επιβαλλομένων ποινών και να επιτυγχάνεται, παράλληλα, ο σεβασμός στις αρχές της ισότητας, της δικαιοσύνης, της ασφάλειας δικαίου (προβλέψιμες ποινές) και της αναλογικότητας, στην πράξη, όπως είναι γνωστό και ομολογείται πανταχόθεν, τίποτε τέτοιο δεν συμβαίνει. Όπως χαρακτηριστικά είχε αναφερθεί προ εικοσαετίας και πλέον εξ αφορμής του Πρώτου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου (Αθήνα, 1985 –βλ. Πρακτικά αυτού του Συνεδρίου, -εφεξής: «Πρακτικά», Αθήνα 1987), «επιμέτρηση με σχολαστική έρευνα του άρθρου 79 ΠΚ δεν γίνεται (...). Ο δικαστής απαγγέλλοντας την απόφαση για την ενοχή, έχει ήδη θέσει το πλαίσιο της ποινής (με την παραδοχή της ενοχής κατά το κατηγορητήριο, με μεταβολή της κατηγορίας, με την παραδοχή ελαφρυντικών κ.λπ.) και πολλές φορές έχει σχηματίσει και κρίση για το ακριβές ύψος της ποινής» (Θεόδ. Λαφαζάνος, σελ. 221 των «Πρακτικών»). Επίσης ο αείμνηστος Ευ. Κρουσταλάκης είχε δηλώσει ότι «είναι αλήθεια αυτό που τονίστηκε, ότι σε πολλές ποινικές υποθέσεις η επιμέτρηση της ποινής φαίνεται να είναι η αμελητέα πλευρά της», και ότι «είναι (...) και ουσιαστικά αναγκαία η πειστική αιτιολόγηση της κρίσης του δικαστή σε σχέση με την επιμέτρηση της ποινής. Διαφορετικά θα είχαμε ανεξέλεγκτη δικαστική κρίση. Και ο δικαστής δεν είναι ανεξέλεγκτος» (σελ. 225 των «Πρακτικών»). Τέλος, και ο κεντρικός ομιλητής εκείνου του Συνεδρίου, ο Νικόλαος Ανδρουλάκης, είχε υπογραμμίσει ότι «η συζήτηση [στην ποινική δίκη για την επιμέτρηση της ποινής] στα πλημμελήματα είναι κατά κανόνα ανύπαρκτη, στα κακούργηματα υποτυπώδης», η [δε] «επιμέτρηση διεκπεραιώνεται εμπειρικά και διαισθητικά (...), δηλ. κατά το ατομικό περί δικαίου και αδίκου συναίσθημα» των δικαστών (σελ. 8 και 7 των «Πρακτικών»). Μάλιστα ο Ανδρουλάκης είχε τονίσει ότι πέρα από την ανεπαρκή συζήτηση περί επιμετρήσεως της ποινής, προβλήματα εμφανίζει και ο τρόπος αιτιολογίας της σχετικής δικαστικής κρίσης, με αποτέλεσμα «η διάταξη της § 4 άρθρ. 79 [να] παραβιάζεται συστηματικά ανοικτά και κατάφωρα από τη Νομολογία μας». Ειδικότερα, κατά τον Ανδρουλάκη, «αντί αναφοράς συγκεκριμένων «λόγων που δικαιολογούν» την ποινή, έχει τυπο-

ποηθεί μια φόρμουλα περασμένη και στα σχετικά έντυπα των αποφάσεων, όμοια δηλαδή για ... όλες τις αποφάσεις –και μόνο αυτό φτάνει για να την χαρακτηρίσει!- που περιέχει τί; Μια διαβεβαίωση του εκάστοτε δικαστηρίου ότι «έλαβε υπόψη του κατά την επιμέτρηση (...) τα στοιχεία των §§2 και 3 που παρατίθενται αυτολεξεί (...)» (σελ. 10 των «Πρακτικών»). Ο δε Άρειος Πάγος, με μία μόνο φωτεινή εξαίρεση (ΑΠ 355/1985, ΠοινΧρ ΛΕ', 115), έχει κρίνει κατ' επανάληψη ότι η πρακτική αυτή των Δικαστηρίων της ουσίας δεν θεμελιώνει αναιρετικό λόγο για έλλειψη αιτιολογίας ή για εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διατάξεως, και τούτο διότι: είτε «η επιμέτρηση της ποινής ανήκει στην κυριαρχική κρίση του δικαστηρίου της ουσίας, το οποίο λαμβάνει υπόψη του τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου, χωρίς να έχει υποχρέωση να διαλάβει στην περί ποινής απόφασή του για τα στοιχεία αυτά ειδικότερη αιτιολογία»² (ωστόσο, κατ' ά. 139 in fine ΚΠΔ, «αιτιολογία απαιτείται σε όλες χωρίς εξαίρεση τις αποφάσεις (...), ανεξάρτητα του αν (...) η έκδοσή τους αφήνεται στη διακριτική, ελεύθερη ή ανέλεγκτη κρίση του δικαστή που τις εξέδωσε»), είτε η απόφαση «έλαβε υπόψη της τη βαρύτητα της πράξης που διέπραξε ο κατηγορούμενος, και την προσωπικότητά του, για την εκτίμηση δε αυτών των στοιχείων έλαβε υπόψη της και τα κριτήρια των παρ. 2 και 3 του ά. 79 ΠΚ, τα οποία και μνημονεύει» (ΑΠ 1117/2004, Ποινικός Λόγος 2004, 1384· αντίστοιχη και η ΑΠ 1983/2004, Ποινικός Λόγος 2004, 2375· ωστόσο είναι προφανές ότι στην υπό κρίση απόφασή του το Δικαστήριο είχε απλώς παραθέσει αυτολεξεί τις αντίστοιχες διατάξεις του ά. 79 ΠΚ, πράγμα όμως το οποίο ρητά απαγορεύεται κατ' ά. 139 εδ. β' ΚΠΔ: «μόνη η επανάληψη της διατύπωσης του νόμου δεν αρκεί για την αιτιολογία»).

3. Βεβαίως η εξήγηση της σοβαρής αυτής απόκλισης που εμφανίζει η Νομολογία του Ανώτατου Δικαστηρίου μας σε σχέση με τις εφαρμοστέες διατάξεις των ά. 79 §4 ΠΚ, 139 ΚΠΔ και 93 §3 Συντ. μπορεί να αναζητηθεί σε λόγους καθαρά *πρακτικούς*, που τονίσθηκαν και από τους προαναφερθέντες Θεόδ.

2. ΑΠ 489/2004, Ποινικός Λόγος 2004, 627· ΑΠ 1890/2005, Ποινικός Λόγος 2005, 1799, ΑΠ 2045/2007, Ποινικός Λόγος 2007, 1553 και Ποινικά Χρονικά ΝΗ'2008, 728 (όπου όμως γίνεται δεκτός ο προβληθείς λόγος αναιρέσης ότι το Δικαστήριο της ουσίας δεν κάνει μνεία περί του ότι κατά την επιμέτρηση της ποινής έλαβε υπόψη του τη βαρύτητα των εγκλημάτων και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου) ΑΠ (Συμβ.) 407/2008, Ποινικός Λόγος 2008, 306· ΑΠ 2635/2008, 1512 (με αναφορά, πάντως, στην υποχρέωση του Δικαστηρίου να ερευνά το θέμα της επιμέτρησης της ποινής και από τη σκοπιά της αρχής της αναλογικότητας), ΑΠ 866/2008, Ποινικός Λόγος 2009, 438.

Λαφαζάνο και Ευάγγ. Κρουσταλάκη (βλ. σελ.221 και 226 των «Πρακτικών»), όπως ιδίως μεγάλος αριθμός υποθέσεων και άρα έλλειψη του αναγκαίου χρόνου για λεπτομερή εξέταση των υποθέσεων, έλλειψη επαρκών βιβλιοθηκών και, γενικότερα, έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, έλλειψη επιμόρφωσης των δικαστικών λειτουργών σε θέματα επιμέτρησης της ποινής, κ.λπ.). Ωστόσο οι πρακτικοί αυτοί λόγοι δεν επιτρέπεται να τυγχάνουν επίκλησης σ' ένα τόσο σοβαρό θέμα, όπως π.χ. το εάν ο καταδικαζόμενος θα εγκλεισθεί τελικά σε Κατάστημα Κράτησης χωρίς επαρκή αιτιολογία, αφού σε μια τέτοια περίπτωση προσβάλλεται ένα βασικό στοιχείο της αρχής της δικαιοσύνης (ά. 6 §1 ΕΣΔΑ), που είναι η αιτιολόγηση των δικαστικών αποφάσεων, έστω και αν τούτο δεν συνεπάγεται την υποχρέωση απάντησης σε κάθε συγκεκριμένο επιχείρημα (πρβλ. υπόθ. *Van de Hurk* κατά Ολλανδίας (19.4.1994) παρ. 61 και *Michele de Salvia*, Compendium de la CEDH, Kehl/ Strasbourg/ Arlington: N. P. Engel, 1998, σελ. 162, πλαγιάρ. 300 και *Ιππ. Μυλωνά*, Η Ποινική «Δίκαιη Δίκη» στη Νομολογία του ΕΔΔΑ κατά την τριετία 2002-2004, Αθήνα: Α.Ν. Σάκκουλας, 2007, 223 επ. υπόθ. *Γιαρένιος* κατά Ελλάδος (παρ. 21 επ.)). Άλλωστε οι πρακτικοί λόγοι αυτού του είδους (περί φόρτου εργασίας κ.λπ.) ουδόλως έχουν αποτρέψει κατά καιρούς την καταδίκη της χώρας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δυνάμει του ά. 6 §1 εδ. α' ΕΣΔΑ όσον αφορά π.χ. απαράδεκτες καθυστερήσεις στην πρόοδο της ποινικής διαδικασίας: υποθέσεις *Richar Luna* κατά Γαλλίας (8.4.2003), παρ. 47 και *Signe* κατά Γαλλίας (14.10.2003), παρ. 37, κατά παραπομπή της *Μαρίας Γαλανού*, Ποιν. Λόγος 2006, 1527 και σημ. 53). Γι' αυτό και ορθά ο *Ιωάννης Γιαννίδης* στο ίδιο εκείνο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου (σελ. 128 των «Πρακτικών») υπεστήριξε ότι «αν ανάμεσα σε αυτές [=τις δικαιοπολιτικές προτεραιότητες του Νομοθέτη] η πειστικότητα της απόφασης, περισσότερο ίσως και από την ουσιαστική της ορθότητα είναι εξέχουσα, τότε αμφίβολα τεχνικά προβλήματα της καθημερινής δικαστηριακής πραγματικότητας δεν θα πρέπει να αποτελούν οριστικό φραγμό στην προσπάθεια για την ορθολογική απονομή της Δικαιοσύνης».

4. Ωστόσο, θα πρέπει να ομολογηθεί ότι πέρα από τους προαναφερθέντες πρακτικούς λόγους, που ασφαλώς πρέπει να αντιμετωπισθούν το ταχύτερο, προβλήματα στην επιμέτρηση της ποινής δημιουργούνται και από δύο ακόμη κατηγορίες παραγόντων, που ανάγονται στη νομοτεχνική σφαίρα:

5. *Εν πρώτοις*, η διατύπωση του ά. 79 ΠΚ πάσχει σοβαρά και δεν μπορεί να βοηθήσει με ουσιαστικό τρόπο τον εφαρμοστή του δικαίου, καθώς παρατίθεται

εκεί σειρά κριτηρίων και υποκριτηρίων τα οποία όμως δεν έχουν μεταξύ τους κάποια ιεράρχηση (π.χ. τί προηγείται στον καθορισμό του πλαισίου επιμέτρησης της ποινής – η βαρύτητα της πράξης ή η προσωπικότητα του δράστη;), και είναι, επίσης, κριτήρια ασαφή, πληθωρικά και επικαλυπτόμενα (π.χ. τα ωθήσαντα αίτια ασφαλώς φωτίζουν την προσωπικότητα του δράστη, αλλά συνάμα αποτελούν και στοιχείο βαρύτητας ενός εκ προθέσεως εγκλήματος). Επιβάλλεται, επομένως μια αναδιατύπωση του ά. 79 ΠΚ, ενόψει άλλωστε και της ήδη εν εξελίξει αναθεώρησης του Ποινικού Κώδικα, ώστε η διάταξη αυτή να γίνει λειτουργικότερη και χρηστικότερη. Επιπλέον, με την ίδια ευκαιρία της αναθεώρησης του Ποινικού Κώδικα, θα πρέπει να εξετασθεί σοβαρά το ενδεχόμενο να διαμορφωθούν τα πλαίσια ποινών των εκάστοτε εγκλημάτων μ' ένα λυσιτελέστερο τρόπο, ώστε να αποκτήσουν συγκεκριμένα όρια και να γίνουν έτσι οι επιβαλλόμενες ποινές περισσότερο προβλέψιμες αλλά και σύμφωνες με την αρχή της αναλογικότητας (υπενθυμίζεται ότι σήμερα στον ένοχο μιας απλής κλοπής μπορεί να επιβληθεί ποινή, κατ' ά. 372 §1 ΠΚ, από τρεις μήνες έως πέντε έτη, ανάλογα βέβαια και με την αυστηρή ή επιεική ιδιοσυγκρασία του κάθε δικαστή). Άλλωστε, όπως είχα τη δυνατότητα να αναπτύξω λεπτομερώς σε δημοσιευθείσα μελέτη μου (ΠοινΧρον 2007, σελ. 289-295), στην αλλοδαπή έχουν ήδη από ετών γίνει Συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης (ιδίως η R (92) 17) για τη «σταθερότητα κατά τον προσδιορισμό των ποινών»). Συνιστάται έτσι, π.χ., να διατυπωθούν κλίμακες ποινών με παραλλαγές στο ίδιο έγκλημα ή/και «αφετηρίες ποινών», με βασικές ποινές εγκλήματος που διαφοροποιούνται στη συνέχεια κατά περίπτωση, εντός συγκεκριμένων πλαισίων. Επίσης, έχουν διαμορφωθεί, «πίνακες συνήθων ποινών» (π.χ. στη Βρετανία ήδη το 1966 από την Ένωση Δικαστών και το 1975 από το Βρετανικό Εφετείο), ενώ αντίστοιχες πρωτοβουλίες έχουν αναληφθεί και στις ΗΠΑ, με τη δημιουργία μόνιμης σχετικής ομοσπονδιακής Επιτροπής από το 1987 και με τη θεσμοθέτηση σε ορισμένες πολιτείες πινάκων με επιβλητέες ποινές (π.χ. στη Μινεσότα για διακεκριμένη ληστεία προβλέπεται ποινή 45-53 μηνών). Είναι προφανές ότι οι εν λόγω πίνακες συνήθων ποινών θα μπορούσαν να λειτουργήσουν και στη χώρα μας *επιβοηθητικά* στο έργο των δικαστών της ουσίας, ώστε να υπάρχει ένα «μέτρο» για τις κατά κανόνα επιβαλλόμενες από τα Δικαστήριά μας ποινές, χωρίς φυσικά να χάσει η απονομή της Δικαιοσύνης τον ανθρώπινο και σύνθετο χαρακτήρα της (ενδεχομένως, εφόσον διαμορφωθούν αυτοί οι πίνακες και στη χώρα μας επί τη βάση σχετικής έρευνας δικογραφιών που διεξάγει αυτή την περίοδο το Εργαστήριο Ποινικών Εγκληματολογικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών, να απαιτείται πλέον ουσιαστική αιτιολόγηση κατ' ά. 79 §4 ΠΚ, μόνον εφόσον σημειώνεται υπέρβαση των τιθεμένων ορίων αυτών των «συνήθων ποινών»).

6. Κατά δεύτερον, χρήσιμο θα ήταν να αναδιατυπωθεί το ά. 371 §3 ΚΠΔ, ώστε να υπάρξουν, μετά την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας, δύο διακριτά μεταξύ τους στάδια της ποινικής δίκης: Ένα για την κατάγνωση της ενοχής και ένα δεύτερο (με εξέταση μαρτύρων και εγγράφων, αλλά εν συντομία, απλώς για να διερευνηθεί η προσωπικότητα και η εν γένει κατάσταση του καταδικαζομένου) για την αναγνώριση ή μη ελαφρυντικών περιστάσεων, τον καθορισμό του ύψους της ποινής, κ.λπ. Υπενθυμίζεται ότι τέτοια χωριστή διαδικασία προβλέπεται από τη νομοθεσία μας και για άλλες παρεμφερείς περιπτώσεις, όπως η χορήγηση ανασταλτικού αποτελέσματος στην ασκηθείσα ήδη έφεση, κατ' ά. 497 §7 ΚΠΔ, και η μετατροπή της ποινής κατ' ά. 13 ν. 2721/1999. Επομένως δεν θα πρόκειται για «πολυτελή» διαδικασία, όπως εσφαλμένα θα μπορούσε να νομισθεί, αλλά για μία διαδικασία ήδη γνωστή στη δικαστηριακή πρακτική, που θα βοηθούσε στην ορθότερη απονομή της Δικαιοσύνης και, κυρίως, στην καλύτερη αιτιολόγηση των αποφάσεων περί επιμετρήσεως της ποινής, αφού τα Πρακτικά του Δικαστηρίου θα περιέχουν όσα στοιχεία χρειάζονται για να πείσουν από μόνα τους ότι η επιβληθείσα ποινή συνάδει πράγματι, στο μέτρο του εφικτού, με την προσωπικότητα και τις ειδικότερες περιστάσεις –οικογενειακές, οικονομικές, κοινωνικές, επαγγελματικές κ.λπ.- του καταδικαζομένου. Ήδη άλλωστε κατά το προαναφερθέν Πρώτο Συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου, σημαντικοί εκπρόσωποι του νομικού κόσμου της χώρας υπεστήριξαν με θέρμη την ιδέα ότι «σωστή είναι (...) η ένταξη της κρίσης για τα ελαφρυντικά στο στάδιο της επιμέτρησης της ποινής» και έτσι «η κρίση περί ενοχής μένει όσο γίνεται καθαρή και ανεπηρέαστη από σκέψεις που αφορούν στην ποινή· ο [δε] συνηγορος υπεράσπισης βγαίνει από τη δύσκολη θέση να προβάλλει αντιφατικά αιτήματά: Αθώωση ή αλλιώς ... ενοχή με ελαφρυντικές περιστάσεις» (Νικ. Ανδρουλάκης στα «Πρακτικά» του Συνεδρίου, σελ. 12). Μάλιστα ο *Ηλίας Αναγνωστόπουλος* θεώρησε στο ίδιο Συνέδριο (Πρακτικά, σελ. 211) ότι «η δικαιοκρατικά ανεπίληπτη ικανοποίηση του ά. 79 ΠΚ είναι (...) εφικτή μόνον με την *κατάτμηση* της ποινικής διαδικασίας σε δύο φάσεις: διαπίστωση της ενοχής/ αθωότητας – επιμέτρηση της ποινής», δεδομένου ότι «η διερεύνηση της προσωπικότητας του *ενόχου* είναι πράγματι θεμιτή» (...) ενώ «αντίθετα η εισβολή στην προσωπικότητα του *κατηγορουμένου* [με συνεκτίμηση των στοιχείων αυτής της προσωπικότητας κατά την απαγγελία της ενοχής του] θα αποτελούσε σε μια δικαιοκρατούμενη φιλελεύθερη έννομη τάξη επικίνδυνη παραφωνία» (στο ίδιο πνεύμα βλ. και *Αντ. Φούσσα*, *αυτόθι*, σελ. 218).

7. Συνελόντι ειπείν, η ανεπαρκής αιτιολόγηση της επιμέτρησης ποινών από

τα Ελληνικά Δικαστήρια, όσο και αν εξηγείται από την αντίστοιχη ανεπαρκή υλικοτεχνική υποδομή (μεγάλος αριθμός υποθέσεων, έλλειψη επιμόρφωσης δικαστικών λειτουργών στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, έλλειψη βιβλιοθηκών και κέντρων τεκμηρίωσης κ.λπ.), δεν μπορεί και να συγχωρηθεί για τέτοιους πρακτικούς λόγους, καθώς ο νόμος είναι νόμος και πρέπει να εφαρμόζεται πάση θυσία σε όλες του τις πτυχές και εκφάνσεις (ά. 79 §4 ΠΚ, 139 ΚΠΔ, 93 §3 Συντ.). Από την άλλη πλευρά, ο Νομοθέτης θα μπορούσε με ορισμένα καίρια μέτρα να βοηθήσει δραστικά στην άμβλυνση αν όχι στην επίλυση αυτών των προβλημάτων, διατυπώνοντας δηλ. λειτουργικότερα τη διάταξη του ά. 79 ΠΚ, κάνοντας πιο «σφιχτοδεμένα» και συγκεκριμένα τα πλαίσια ποινών των επιμέρους αξιόποινων πράξεων (π.χ. άνοιγμα μέχρι το πολύ τριών ετών ανάμεσα στην ανώτερη και κατώτερη ποινή της αξιόποινης πράξεως), ενθαρρύνοντας τη δημιουργία (μη δεσμευτικών) για τους δικαστές «πίνακες συνήθων ποινών», σύμφωνα και με τη γνωστή Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης, ώστε να επιτευχθεί κάποια στοιχειώδης σταθερότητα και σχετική ομοιομορφία ποινών σε βασικά εγκλήματα, και, τέλος, θεσμοθετώντας ξεχωριστό στάδιο ποινικής διαδικασίας για την αναγνώριση ελαφρυντικών και την εν γένει επιμέτρηση της ποινής. Με τα μέτρα αυτά ο εφαρμοστής του νόμου θα μπορεί πλέον να επιβάλλει ποινές που δεν απέχουν πολύ από εκείνες άλλων συναδέλφων του για ομοειδή αδικήματα (άρα ελπίζεται ότι δεν θα παρατηρείται στον ίδιο έντονο βαθμό το φαινόμενο εναγωνίας αναζήτησης από τους διαδίκους «επιεικών» δικαστών, με αποτέλεσμα, σε διαφορετική περίπτωση, την αναβολή των υποθέσεών τους). Και επιπλέον, ο εφαρμοστής του νόμου θα μπορεί εν συντομία να επικαλείται τα Πρακτικά των συζητήσεων αυτού του σταδίου της δίκης για να αιτιολογήσει επαρκώς την απόφασή του, η οποία ούτως ή άλλως θα χρειάζεται αναλυτική και θεμελιωμένη αιτιολογία μόνον εάν υπάρχει υπέρβαση του πλαισίου των «πινάκων συνήθων ποινών» για τους οποίους έγινε λόγος ανωτέρω. Τονίζεται και πάλι στο σημείο αυτό ότι με τα προαναφερθέντα μέτρα η επιβολή των ποινών δεν θα απολέσει την ανθρώπινη λειτουργία της και ασφαλώς δεν θα οδηγηθεί σε «ταριφοποίηση» ή «λογιστικοποίηση», όπως φοβούνται ορισμένοι. Απλώς όταν ο κρίνων μία υπόθεση Δικαστής θεωρήσει ότι πρέπει να επιβάλει μία ιδιαίτερος αυστηρή ή επιεική ποινή, πέραν δηλ. των ορίων που θα έχει υπόψη του για τις συνήθως επιβαλλόμενες από άλλα Δικαστήρια ποινές, τότε θα πρέπει ο Δικαστής αυτός να αιτιολογήσει με ξεχωριστό και τεκμηριωμένο τρόπο την όποια απόφασή του, ώστε η απόφαση αυτή να έχει τα χαρακτηριστικά της δικαιοσύνης, της ισότητας, της αναλογικότητας, της προβλεψιμότητας, αλλ' ιδίως της πειστικότητας!